

Het marktplein in Biezelinghe: hier ligt de sterk verweerde grafzerk van Jan Meetsen Poppen (gestorven in 1570) en zijn vrouw Tanne Jansdochter (in 1568).
foto Willem Mieras

Grafzerken aan de wandel

door Frank de Klerk

An het begin van de zestiende eeuw zijn de inwoners van Kapelle tientallen jaren in een proces gewikkeld met die van Biezelinghe. In dit welvarende haven-dorp wil men een zelfstandige parochie oprichten, los van Kapelle. Eindelijk is het dan in 1529 zover: Biezelinghe wordt een zelfstandige parochie.

De laat-middeleeuwse kerk van Biezelinghe verliest in 1876 zijn bouwvallige toren. Twee jaar later komt de nieuwe toren gereed. Enkele tientallen jaren later is ook het kerkgebouw niet meer te handhaven en volgt nieuwbouw. Deze nieuwe hervormde kerk wordt in 1908 in gebruik genomen. Het hout en de stenen van de oude kerk worden voor sloopwaarde verkocht, maar het kerkbestuur zit in zijn maag met een aantal laat-middeleeuwse grafzerken, die in en rond de kerk liggen. In 1908 plaatst men er drie rechtop tegen de binnenmuur van de toren, maar in 1919 liggen er nog twaalf in het gras rond de kerk. Van deze twaalf dateren er vier uit het midden van de vorige eeuw. Zij liggen binnen een eigen omheining: drie van de familie Saaymans Vader en een van predikant Adriaan van Deinse. Deze bevinden zich nog steeds aan de zuidzijde van de kerk.

Sinds 1919 zijn de meeste zerken 'aan de wandel gegaan' en ofwel elders in Biezelinghe terecht gekomen ofwel opgeruimd. De zerk waaronder Jan Meetsen Poppen (gestorven in 1570) en zijn vrouw Tanne

Jansdochter (in 1568) werden begraven, ligt sinds tientallen jaren voor het huis Markt 20, de oude pastorie. Het is niet bekend wie Poppen was. De steen is sterk verweerd; op de vier hoeken zijn de symbolen van de vier evangelisten nog nauwelijks te onderscheiden: de adelaar van Johannes, de leeuw van Marcus, het rund van Lucas en de mens van Mattheüs.

Stukken

De zerk waar Cornelis Woutersen's vrouw in 1531 onder wordt begraven breekt eeuwen later in stukken. Twee delen liggen nu voor de huizen Markt 7 en 9. De tekst van de grafsteen luidt: 'hier ligt begraven Cornelis Woutersen huysvrouw was sterf anno XVC XXXI (1531) den XXVIII (28e) dach junii. Requiescat (rust)'. Samen vormen de stukken tweederde deel van de zerk, die versierd is met een gevleugelde leeuw en een gevleugeld rund. Bovendien staat er een zeldzame afbeelding op van de in die tijd populaire heilige St. Wilgefortis. Van deze martelares zijn de benen en de romp zichtbaar. De gekruisigde armen en het hoofd hebben op het verdwenen restant van de grafzerk gestaan. In de hervormde kerk van Wemeldinge bevindt zich een zerk uit 1553 met een vrijwel identieke afbeelding van St. Wilgefortis. De mannennaam Foort en de achternaam Fossen zijn hiervan afgeleid, namen die in Wemeldinge en Kapelle veel voorkomen.

Wilgefortis is een verzonnen heilige uit de middeleeuwen. In de dom van Lucca in Italië is in 742 een beeld van Christus ge-

plaatst, gekleed in een lang gewaad en met een kroon op het hoofd. Dit beeld krijgt al spoedig de naam Volto Santo (heilig gelaat). Deze christusafbeelding wordt ook populair in meer noordelijke streken, alleen herkent men er niet langer Christus in, maar een vrouwelijke heilige.

Hemelse stem

De volksdevotie verzint dan het verhaal over de dochter van de koning van Portugal. Zij is christen en wordt gedwongen om met de heidense koning van Sicilië te trouwen. Als de koningsdochter weigert gaat ze de gevangenis in. Haar gebeden om een onaantrekkelijk uiterlijk te krijgen, worden verhoord: ze krijgt een baard. Vervolgens komt ze wegens vermeende tovenarij aan het kruis. In haar laatste momenten hoort ze een hemelse stem die haar aanspreekt met Virgo Fortis (sterke maagd). De Nederlandse volksmond verbastert dit al snel tot Wilgefortis. De hemelse stem meldt bovendien dat Wilgefortis in het vervolg als St. Ontcommer kan worden aangeroepen om leed en kommer te verzachten. Zo doet Wilgefortis of St. Ontcommer haar intrede in de rangen der volksheiligen.

Merkwaardig is dat vanaf de late middeleeuwen Wilgefortis of Foort uitsluitend als mannennaam in gebruik is gebleven. De fragmenten van de Wilgefortiszerk uit Biezelinghe zijn waardevolle restanten van het laat-middeleeuwse kerkelijke leven, kleine monumenten die de moeite van het bewaren waard zijn.